

Franckesche Stiftungen zu Halle

Nomenclator Qvadrilingvis BoemicoLatinoGraecoGermanicvs

Junius, Hadrianus

Pragae, 1598

Prima Classis

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-228870](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-228870)

2

NOMENCLATOR

BOEMICOLATINO GRAECO- GERMANICVS.

PRIMA CLASSIS, DE DEO, REBVS
diuinis & ad Deum spectantibus.

DE DEO ET SPIRITIBVS.

CAPVT I.

<p>Boży/ Deus, Θεός, & Gott. Stworitel/ Creator, Cō- ditor, Opifex rerum, Δημιουργός, & Πίστης, & Schöpffer. (i Gottheit. Bożstw/ Deitas, diuinitas, Θεότης, Bożka moc/ Numen, vis diuina, τὸ Θεῖον, δαίμωνιζ δυνάμις, i Göttliche macht vnd will. Podstata/bytnost Bożka/ Elsentia di- uina, ἕσθλα θεῶν, Göttlich wesen. Osud/ vloženj Boży/ Fatum, Μοίρα εἰ- μαρτυρῶν, i Gottes ordnung oder schickung. Swatá Trojice/Sancta trinitas, Ἁγία τριάς, Heylig dreyfaltigkeit. Gednota w trzech osobách/ Vnitas in tribus personis, ἕνας ἰσπουτός αὐτός, Eynigkeit in dreyen personen. Pán/ Hospodm/ Dominus, Κύριος, & Herz. Špytatel srdců/ Scrutator cordium, καρδιογράφος, Herzständiger. Pán Bůh/ Dominus Deus, ὁ κύριος θεός, Herz Gott. Bůh otec/ Deus pater, Θεός πατήρ, Gott der Vater.</p>	<p>Bůh syn/ Deus filius, Θεός υἱός, Gott der Sohn. Slovo/ verbum, λόγος, das Wort. Spasitel/ Gesus/ Saluator, seruator, Ἰησους, σωτήρ, & Seligmacher. Pomazaný/ Krystus/ Christus, Vnctus, χριστός, Gesalbter. Gednorozený Boha otce/ Vnigenitus Dei patris, Μονογενής Ἰσ πατρός θεῶν, der eingeborne Gottes des vaters. Bez Otce podle člowěčenstw/ Matri- mus, ἀπαύτω, Ohn ein vatter nach der menschheit. Bez matky podle Božstw/ Patrimus, Ἀπαύτω, Ohn ein vatter nach der Gottheit (er. Prostředník/ Mediator, Μεσίτης, & Mit pějmluvce/ Orodovník/ Deprecator, Intercessor, μετῆς, & Fürbitter. Bůh a člowěk/ Deus & homo, Θεὸς ἄνθρωπος, Gott vnd mensch. Wysvoboditel/ vykupitel/ Liberator, Redemptor, λυτρωτής, & Erlöser. Beránek Boží/ Agnus Dei, Ἄγιος θεῶν, Lamb Gottes. Vlastnost přirozený/ Proprietas natu- rarum,</p>
--	---

A

rarum,

CLASSIS I.

rarum, ἰδιωματῶν φύσεων, **Eygen-**
schaft der Naturen.
Mzda wykupeni za hřichy náše/Pre-
ciú redemptionis, λύτρον, Lösung/
bezahlung für unsere sünd.
Spłnost wlastnosti aneb těch wěcy kte-
réž gsau wlastnj gednohořaděho
přirození/ Communicatio idioma-
tum, Κοινωνία τῶν ἰδιωματῶν, Ge-
meinschaft derer dinge / die einer
jeder natur eygen sein.
Bůh Duch swatý / Deus spiritus san-
ctus, Θεὸς ἅγιον πνεῦμα, Gott der
heylige Geist.
Přisřitel / Consolator, Παρηγοητής,
Tröster.
Matka aneb rodička Bůžj / Deipara
virgo, Θεοτόκος παρθένος, die Mutter
Gottes.
Duchowé/Spiritus, Πνεύματα, die Ge-
ster.
Angel/Angelus, Genius, ἄγγελος, δαι-
μων, r Engel.
Archangel/Angelus princeps, Ἀρχά-
γγελος, Erzengel.
Diábel/sly duch/ Diabolus, malus ge-
nius, Διάβολος, κακοδαίμων, Teuffel.
Hebestiané aneb Swatj w nebi / Cœ-
lites, cœlicolæ, Ἐπεράνιοι, die himl-

CAPVT I.

lischen/oder die im himmel sein.
Swatj/Sancti, ἅγιοι, die Heiligen.
peřko/ Infernus, ἄδης, Hell.
Pomsta Bůžj/ Vltio, vindicta diuina,
ἰστίς, ἐκδίκησις, Raach Gottes.
peřelný oheň/ Ignis infernalis, gehen-
na, γέεννα, Hellsch sewer.
Dusse/ Anima, ψυχή, Seel.
Rozum/ Ratio, λόγος, Vernunft.
Swědomj/ Cōscientia, Συνείδησις, Ge-
wissen.
Dibřicy, hospodářiřkové/ Penates, Lar-
tes, ἑστέριοι θεοί, Hůřgötter.
Swatj dědicowé/ Patroni/ Tutelares,
θεοὶ πατρῶοι, Schirmgötter.
Swatj na zemj/ Diui indigetes. Hero-
es, οἱ ἀποθνήσκοντες, ἥρωες, Irdische
heyligen.
Obluda/ widěnj / Spectrum, φάσμα,
Gespent.
Přisřery noční/ Můry/ Larvæ, Lemu-
res nocturni, κορμῶνις, Polderge-
ster nachtgeyster.
Dusse lidj mrtwých/ Manes, ψυχαι, die
Abgestorbene seelen.
Strasřido, kterež něloho strasři/ Ter-
riculamentum, Φόβητος, κορμῶν
κείον, Gespent das einen ero-
schreckt.

DE ECCLESIA, TEMPLO ET SV-
 plectili ecclesiastica.

CAPVT II.

Cřkew / řbor aneb řhromážděnj
wěrných Křestianů/ Ecclesia, cœ-
eus piorum, Εκκλησία, Kirch oder
versammlung der Christen.
Křestiané/ Christiani, Χριστιανοί, die
Christen,

Wěřjcy/

Explizit / Ende Disputationis Pa-
 tristicae Dni G. Wolfii in Acad. Regia
 CLASSIS I. CAPVT II.

Wěřcy/wěřnj / Fideles, credentes, π-
 σoi, die Glaubigen.

Wywolenj / Electi, Εκλεκτοι, die auß-
 erwählten.

Kofel/Chráni/ Templum, Fanum,
 αδες, Ναός, ναός, Tempel/Kirchen.

Kofelstj/Kapla/ Sacellum, ιερών, λει-
 κήριον, Capell/ Kirchlín.

Pohanstj chrám/ aneb Kofel F němuž
 putugi / Delubru, Τέμενος, βεσ' εδος,
 Wallfarth kirch.

Swatyně / Sanctuarium, αγιασ'ήριον,
 Heyligtums hauss.

Kaplice w domě / Lararium, ιερές ιον,
 Hauscapel.

Sakristia/ swatě misto/ Křiv/ Adytum,
 sacrarium, penetrale, άδυτον, Sak-
 ristei/ heyltger ort/ chor.

Rohant na kostele/ forauhwičča/ Tri-
 ton, Bractea, αλαν Ιριον χαλκός τή
 ναύ, Zahn auff der kirchen/Wetter-
 hahn.

Oltář/ Ara, Βαυός, Altar. (hahn.

Stolice w kostele / Subsellia templo-
 rum, εδάλια, εδράσματα, Stül in der
 kirchen. (ριον, Taufstein.

Křtiteľnice/ Baptisterium, Βαπτιστή-
 νιον, Břstědice/ Suggestus, Βήμα, άνα-
 κάθρον, Kanzel/ Predigtstül.

Pulpit / Pulpitum, άνακάθρον, pulpt.

Kofelnj wrata/owěie/Valuæ templi,
 θύραι τή ναύ, Kirchtür.

Ozdoba kostelnj/ Ornamentum tem-
 plorum, κάλλιπτόν, Kirchengierde.

Obrazowě / Imagines, Signa, εικόνες,
 Bilder.

Dřewěný obraz / Statua, Sculptile,
 άγαλία, Bildstöß.

Welký obraz/ Socha/ Colossus, κολο-
 σός, Großbild.

Malický obrázkowě, koutky/ Oscilla,
 άγαλία, Kleine bilder.

Kofydo na němž obrazy nosj / Tensa,
 ιερών ζεύγος, Baar, darauff man
 bilder vnd heyligthum trägt.

Wěderce wody swěceně/ Aquinar-
 rium, ύδρια, Weibfessel.

Kropáč/ křopidlo/ Aspergillum, Περσ-
 φανήριον, Weibwedel.

Swěcená woda / Aqua lustralis, Πε-
 ρσφαναγόμενον ύδωρ, Weibwasser.

Kalich/ Calix, κύλιξ, κρατήρ, Kelch.

Patyna/ Patera, Patella/ πέπας, Paten.

Zwon/ Campanum, κάκκαμα, ήχητόν,
 Glock.

Zwonec/ zwonček/ Nola, Tinnabu-
 lū, ήχητόν, κώδων, Glöcklin / schelle.

Chřestáča/ Crotalum, Crepitaculū,
 κρόταλον, Blapper. (bel.

Cymbál/ Cymbalum, κύμβαλον, Cym-
 bál.

Nadání k kostelu/ sádussj kostelnj/ Do-
 naria, Αναθήματα, Übergaben/ od
 ws in die kirchen geschendet wird.

Sádussjij penise, statek/ Pecuniaz sacre,
 τή ιερά χρήματα, Kirchengütter.

Wědnjcy sádussj/ Kostelnjcy/ Tutores
 seu Questores Ecclesiastici, ταμίαι
 εκκλησιασμοί, Kirchenpfleger / Kas-
 tenpfleger.

Ambjt / Ambitus templi, Περιβόλος,
 έριος, Creuzgang.

Archow, hrobka, Woji pole aneb zahrá-
 da/ Coemiterium, Sepulchretum,
 κοιμητήριον, Kirchhoff/ Gotts acker.

Hrob/ Sepulchrum, τάφος, τύμβος,
 Grab.

A 2 Bámew

CLASSIS I.

2 **Kámen na hrobě / Kámen hrobový / hrobný / Cippus, Lapis sepulchralis, Στήλη, Kreuz oder stein auff einem grab.**

Máry / nosydo mrtvých / Sandapila, locus, feretrum, Φέρετρον, todenbar.

Teubla mrtvému / Arca, θύκη, Todensbaum.

Prázdny hrob / ku počtivosti vdělaný / Cenotaphium, tumulus honorarius, κενotάφιον, Ehrenggrab.

Kápis aneb text na hrobě / Epitaphiū,

CAPVT III.

3 **επιτάφιος, εντάφιος, Grabſchrift. Služba Boží / Cultus Dei, res diuina, Λειτουργία, τὸ θεῖον, Gottesdienst.**

Tagemstwí / Myſteria, Arcana, μυστήρια, Geheimnus.

Obět howada / Hostia, victima, σφάγιον, Opffervieh.

Dar Bohu obětovaný, oddaný, Opffera / Libamen, Σπένδη, Opffer / Gottesgab.

Obět kněžská / Sacrificium, θυσία, θύμας Opffer des priesters.

DE MVNIIS ET ORDINIBVS
in Ecclesia.

CAPVT III.

Συμμετρίος, Knež aneb Biskup / Summus sacerdos, Pōtifex maximus, Αρχιερέυς, Hohepriester.

Συμμετρίος, Knež aneb Biskup / Summus sacerdos, Pōtifex maximus, Αρχιερέυς, Hohepriester.

Μεγιστός, Knež aneb Biskup / Summus sacerdos, Αρχιερέυς, Hohepriester.

Πρόφητης, Prophetæ, vates, προφήτας, propheten / Warsager.

Πρόφητις, Prophetissa, προφήτις, prophetin.

Απόστολος, Apostoli, οι ἀπόστολοι, Aposteln vnd gesandten Gottes / zwölffbott.

Εὐαγγελιστής, Evangelistæ, Ευαγγελισται, Evangelisten.

Διδάσκαλος, Doctores sacrae scripturae, ἰσθιδόχοι διδάσκαλοι, Lehrer der heyligen schrift.

Διακόνος, Sacerdotium Euangelij, διακονία τοῦ εὐαγγελίου, Kirchen dienst.

Εὐαγγελιστής, Sacerdotium Euangelij, διακονία τοῦ εὐαγγελίου, Kirchen dienst.

Παροχός, Parochus, Paroecus, Παροχός, παροικός, Pharherz.

Κατακλιτής, Concionator, ἐκκλησιαστής, Prediger, predicant.

Διακόνος, Capellan / helffer.

Μάρτυρ, Martyr, Μάρτυρ, r Märterer.

Κληρικός, Sacerdotium, κληρικός, priesterſchaft / Clerfey.

Παπῆς, Rōmſtý Biskup / Pontifex Romanus, Papa, Πάπῆς, r Pabst.

Ποντίφικα, Stola κνησκά / Stola pontificia, Στόλη ἀρχιερατικὴ, s Pontifical

Alba / Calafiris, Calafsis, vulgo album, διλάνιον, καλαφίρις, Alb.

Δαλματικά, Tunica virgata, Lacinia, r

CLASSIS I.

CAPVT III.

ra, χιτων̄ θυσαυρω̄ς, Lewitenrock.
 Messné racho/Ornat/ Vellis crucia-
 ta, missatica, σαρ̄ω̄ν̄ ἰε̄ρ̄ῶ̄ν, Mess-
 gewandt.
 Romje / Tunica linea, λινος χιτων̄,
 Chorrock / Chorhemmet.
 Kardynal / Causiatus, Cardinalis, ἱε-
 ροκλήμων, Cardinal.
 Patriarcha / Arcyotec / Patriarcha, Πα-
 τριάρχης, Erzvatter.
 Arcybiskup / Archiepiscopus, Αρχιε-
 πῆς, Erzbischoff.
 Biskup / Inspector, Episcopus, Επισκο-
 πος, Bischoff.
 Biskup hlawniho města / Metropolita,
 Μητροπολίτης, Griechischer Bischoff.
 Biskup kteryž knězi světi / Initiator, Μυ-
 σταγωγός, Weihbischoff.
 Biskupská koruna, Infula / Mitra, In-
 fula, Μίτρα, Bischoffshuet / tiitel.
 Biskupská hůl / Berla / Pedú, καλαδρόν,
 Bischoffsstab. (Thumherz.
 Kanovník / Canonicus, Κανονικός,
 Prelát / probost / Praesul, Antistes, προ-
 στάτης, Prelat / Probst.
 Děkan Kapitoly / Censor ecclesiasti-
 cus, Decurio, Decanus, ἱεροκόμος,
 δέκμαρχος, Dechant.
 Aně / Sacrificus, Sacerdos, ἱερεύς, ἱερο-
 ποίος, Priester / Pfaff.
 Pastýř / osadnj Sarát / Pastor, πάποιος,
 ποιμὴν, Pfaherz.
 Sara / osada / Parecia, Παροικία, Pfarr.
 Wikar / misto zastawagij / Vicarius,
 τοσολογῆς, Verweser / vertretter.
 Nęwysšsi mezy Děkanj / Generalis,
 ὁ ἀπὸ γενικῶν, Oberst unter den De-
 chanten.

Podděkan / Specialis, Visirator, ὁ ἀπὸ
 εἰδικῶν, Unterdechant / Visirer.
 Čtenát / Lector, Αναγνώστης, Leser.
 Kantor / zpěwát / Korál / Cantor, ψάλ-
 τής, Chorsinger. (ter.
 Wrátný / Ostiarius, θυρωρός, Thürküh-
 Kofelník / Zakřisťan / Aeditimus, Νεω-
 κέρος, ἱεροκήριος, Mesner / Sigrist.
 Swěcený na kněstwj / Initiatus, μύ-
 σης, Geweiht.
 Layk / obecny člowěk / Prophanus, Lai-
 cus, ἰδιώτης, Lay.
 Piewedený na wicu / Profelytus, προ-
 σήλυτος, Glaubens genoss.
 Nowotný / nowáček / Nouitius, Νεόφυ-
 τος, Newling.
 Obrácený / Konwřs / Conversus, ἐπι-
 στροφείς, Bekehr. (kehrung.
 Obrácenj / Conversio, ἐπιστροφή, Be-
 Wyláčený / z Čyrtwe wyobcowáný,
 wywržený / Excommunicatus, exe-
 crabilis, Anathema, Αφορισθείς, ἀνά-
 θημα, Verbant.
 Klášter / Monasterium, Cœnobium,
 Κοινόβιον, ἀσκητήριον, Μοναστήριον,
 Kloster.
 Řehola / řád / Constitutio, regula vi-
 tæ, διάταγμα, Orden regel.
 Nęwysšsi w kláštere / Cœnobiarcha,
 κοινολιάρχης, der oberst im Kloster.
 Opat / Abbas, ἄββας, ἀρχιμανδρίτης,
 Abt.
 Mnich / Monachus, Μοναχός, Mönch.
 Kápe / Cucullus, τὸ τῶ μοναχικῆ κεφα-
 λῆς ἐπιπέδιλον, Kappe.
 Samotný bratr / Anachorita, ἀναχω-
 ρῆς, Waldbruder.

CLASSIS I.

Mirfici/ Flagelliferi, Bellonarij, μα-
 ροφόροι, Geißler. (ler.
Pausanji/ Eremita, ἐρημίτης, Einsid-
Klášter panewský/ Monasterium seu
 cōclauē sacrarum virginum, Παρ-
 θενάριον, Nonnen kloster.
Otec duchownj w Klášteie panen-
 ském/ Praefectus sacrarum virginū,
 ὁ τῶν ἱερῶν παρθένων πατήρ πνευματι-
 κός, Vatter in Frauen kloster.
Abbatyse/ Antistita, Abbatissa, ἡ τῶν
 μοναστηρίων προϊστάσα, Abtissin.
Klášterská panna/ Septista/ Mona-
 cha, sacra mulier, sacra virgo, Μο-
 ναστήρια, ἀετπαρθένος, ἀσκηστρία, Blo-
 sterfrau/ Nonn.
Pokrytec/ Hypocrita, simulator, ὑπο-
 κριτής, Gleisner. (ziger.
Oběmj iesnjt/ Popa, δούλος, Opferme-
Switlonofs/ Lychnuchus, λυχνύχος,
 Lichtträger.
Kteryj pochodni aneb swjcy nese/ Tæ-
 diger, λαδύχος, Sackelträger.
Kdoj mrtwé mastj mæje/ Pollinctor,
 Νεκρολείπτης, Todtensalber.
Hrobniš/hrobái/ Libitinarius, Νεκρο-
 βάτης, Todtengraber.
Hosyc mrtwých/ Tráfat/ Vespillo, Sã-
 dapilarius, Νεκροφόρος, Leichträger.

CAPVT III.

Trublát/ Kteryž Truhlý metwým dĕ-
 lá/ Sandapilarius, Σανδαπιλάριος, σοφο-
 ποιός, Todenbarmacher.
Swicniš/ Kteryž swjce aneb obrázky s
 wofku dĕlá/ Ceroplastes, Κηροπλα-
 στής, κηροποιός, der wachsen liecht od
 Bildermacher. (samlung.
Snĕm, šbor/ Concilium, Σύνοδος, ver-
Snĕm wsšebecný/ Concilium uni-
 versale, Ὀικουμενικὴ Σύνοδος, Allge-
 meine versammlung.
Snĕm Králowstwí aneb národu ged-
 noho/ Nationale concilium, Ἐσθ-
 χιας Σύνοδος, Landt versammlung.
Sasednuti, sedni. Rada/ Confessus,
 Συνέδριον, Besizung.
Kacyi, Sektaí, Swúdec/ Hæreticus,
 Sectarius, Ἀιρεσιώτης, ἀιρεσιώτης, Ver-
 führer/ versführer.
Kacyštwi, Sekta, rota/ Hæresis, secta,
 ἀιρεσις, Hæresy/ rott.
Antykryšt/ Antichristus, Ἀντικριστός
 Endchriřt/ Widerchriřt.
Pobĕhleč od wry. Stržet/ Apostata,
 Ἀποστατης, Abtrünniger.
Kostržitost, neswornost/ Discordia,
 Σχισμα, Spaltung/ switracht.
Sednomyslnořt/ swornost/ Cōcordia,
 Ὀμόνοια, Eynigkeit.

DE RELIGIONE, ET IIS QUÆ DO-
 centur & tractantur in Ecclesia.

CAPVT IIII.

Hoženstwí/ prawá pocta Bōžj/
 Religio, Θεοτίμεια, Religion/ rech-
 te verehrung Gottes.

Boži služba/ Cultus DEI, Θεοσεβεία,
 λατρεία, θεραπεία, Gottes dienst.
Slowo Bōžj/ Verbum Dei, Λόγος
 θĕού, Wort Gottes. pismo

Pisino swaté / Sacra scriptura, γραφή
θεῶν, Heylige schrift.
Bibli/Βιβλίη obogisbo žákona/Biblia,
sacri libri, τὰ βιβλία, Bibel/Heylige
ge schrift.
Starý žákon/Vetus testamentum, πα-
λαιὰ διαθήκη, s Alt testament.
Nový žákon/Nouum testamentum,
νέα, κενὴ διαθήκη, s New testament.
Pisina protoká a Apóstolů/Scripta
Prophetarū & Apostolorum, γρα-
φήματα τῶν προφητῶν καὶ ἀποστόλων,
Schriften der propheten vsi Apó-
steln.
Včenj/Doctrina, διδασχῆ, Lehr.
žákon Boží / Lex Dei, νόμος τοῦ θεοῦ, s
Gesetz Gottes.
Deset Božích přikázání / Decem præ-
cepta, Decalogus, δέκα λόγος, δέκα
ἐπιτάξεις, Zehen gebot.
Evangelium, potěšitelné slovo Bo-
ží/Euangelium, εὐαγγέλιον, Euang-
gelion / das tröstlich wort gottes.
Pokání/Poenitentia, μετάνοια, Buß.
Poznání hřícha/Agnitio peccati, ἐπι-
γνώσις τῆς ἀμαρτίας, Erkantnis der
sünd.
Žel a lítost, strausení / Dolor, contri-
tio, λύπη, Rew vnd leyd.
Obrácení se k Bohu / Conversio, ἐπι-
στροφή, Bekehrung.
Věra/důvěra / Fides, fiducia, πί-
στις, ἀπολόγησις, ἀληθοφροσία, Glaub,
vertrauen.
Spravedlnost / Iusticia, δικαιοσύνη,
Gerechtigkeit.
Osvědlnost/Iustificatio, δικαιοσύνη,

Rechtfertigung.

žásluha Krystova/Meritum Christi,
τὸ τοῦ χριστοῦ ἐνεργήματα, Verdienst
Christi.

Milost/Gratia, χάρις, Gnad.

Milostivost Boží / Misericordia
Dei, Ἐλεημοσύνη τοῦ θεοῦ, Barmher-
zigkeit Gottes.

Dostřevání Krystovo / Satisfactio
Christi, πληροφροσία τοῦ χριστοῦ, Ge-
nugth ung Christi.

Upření, Vmučení Krystovo / Passio
Christi, πάθημα τοῦ χριστοῦ, Das ley-
den Christi.

Žmrtvouch vstání, vzkříšení Krysto-
vo/Resurrectio Christi, ἀνάστασις
τοῦ χριστοῦ, Auferstehung Christi.

Sedění, posazení se na pravici Boží /
Sessio ad dexteram Dei patris, κά-
θισις πρὸς τὴν δεξιὰν τοῦ θεοῦ τοῦ πατρὸς,
Das Sitzen zur rechten Gottes.

Odpustění hříchu / Remissio peccato-
rum, ἀφεσις τῶν ἀμαρτιῶν, Vergeß-
bung der sünden.

Dobí skutkové / Bona opera, ἀγαθὰ
ἔργα, Gutte werck.

Žnámost Boha, poznání Boha / Agni-
tio Dei, γινώσις θεοῦ, Erkantnis got-
tes.

Bázeň Boží / Timor Dei, φόβος θεοῦ,
Sordt gottes.

Milování Boha / Amor Dei, ἀγάπη
τοῦ θεοῦ, Lieb gottes.

Milování bližního / Amor proximi,
ἀγάπη τοῦ πλησίον, Lieb des nechste.

Poslušnost / Obedientia, ὑπακοή,
Gehorsam.

A 4. Nadígey

15 CLASSIS I.

Naděge/ Spes, ἐλπίς, Hoffnung.
 Wzywání Boha/ Invocatio, προσευχή,
 Anrufung.
 Modlitba, prośba/ Preces, precatio,
 Ευχή, δέσους, Gebett.
 Děkání/ Děkání/ Gratiarū actio,
 ευχαριστία, Danksagung.
 píseň chvály, žalm/ Psalmus, Lau-
 datio Dei, ύμνος, ψαλλμός, lobgesang
 půst/ Ieiunium, Νηστεία, Fasten.
 Kázání slova Božího/ Prædicatio E-
 vangelij, ἡ τῆς εὐαγγελίου κήρυξις, Pre-
 dig des worts gottes.
 Pád kázání slova Božího, služebnost
 Cirkwy/ Ministerium, διακονία,
 das predigampt, kirchendienst.
 Kázatel/ Concionator, ecclesiastes,
 Ἐκκλησιαστής, Prediger.
 Služebník slova Božího/ Minister
 verbi Dei, ὑπὸ λόγου τῆς θεοῦ λόγος, die-
 ner des worts gottes.
 Kázání/ Concio, oratio, ἑπίκλησις, δημη-
 γορία. Predig.
 Kieč/ Sermo, λόγος, Red.
 Krátká řeč aneb napomenutíčko/ Ora-
 tiuncula, λογίδιον, Kurze red oder
 vermanung.
 Výklad, vysvětlení/ Explicatio, E-
 narratio, Ἐξηγήσις, ἐρμηνεία, Aufse-
 gung.
 Trestání, kárání, domluwa/ Obiurga-
 tio, Reprehensio, ἐπιληψις, Straff/
 scheltung.
 Napomenutí, výstraha/ Exhortatio,
 admonitio, παραίνεσις, Warnung.
 Powolání/ Vocatio κλήσις, Beruf.
 Wolení/ Electio, ἐκλογή, προαίρεσις, die
 wahl.

CAPVT III.

16

Wywolení wěčné, předřízení/ Prede-
 stinatio, προόρισμος, die ewige wahl.
 Předwědění, řízení Boží, opatrování
 Boží/ Providentia, πρόνοια, Für-
 sorgung.
 Swobodná wůle/ Liberum arbitrium
 τὸ αὐτεξέριστον, αὐθιγνομον, Freier will.
 Wůle/ Voluntas, θέλημα, Will.
 Swědomí/ Cōscientia, συνείδησις, Gew-
 wissen.
 Koshřzení, odpustění hříchů/ Absolu-
 tio, remissio peccatorum, ἀφεσις
 τῶν ἁμαρτιῶν, Vergebung d sündent.
 Pokoj/ Pax, εἰρήνη, Fried.
 Potěšení, vrěcha/ Consolatio, solati-
 um, παραρηγορία, παράκλησις, Trost/
 tröstung.
 Trpělivost/ Patientia, ὑπομονή, Ged-
 ult.
 Počátek řeči, přístup k kázání/ Exordi-
 um, προήμιον, Eingang, anfang der
 red.
 Summa, semmowní předložení, o čem
 se mluvíti má, Propositio, πρότα-
 σις, Inhalt, erzählung dessen davon
 man reden will.
 Wyprowování, wýčítání, Narratio,
 ἀφήγησις, Erzählung.
 Dotwřzení, prowozování, práwod/
 Confirmatio, Κατασκευή, Ausfüh-
 rung/ beweisung.
 Důwod/ Argumentum, συλλογισμὸς
 Schlussred.
 Odpor/ Obiectum, ἀποβλεψιμὸς
 Einred.
 Odporu porážení, Repliká/ Refutatio,
 ἀνασκευὴ λόγου, Ableytung, widerleg-
 gung.

Ἐπίκλησις

Šawereš, řonec řeci / Peroratio, Con-
 clusio, Epilogus, ἐπιλογος, Beschluß
 der red.
 Šlawnyj Artykul aneb punkt / Locus
 cōmunis, θεός, τόπος κοινός, Haupt
 punct.
 Otázka / Quæstio, ἐρώτημα, Frag.
 Bůh / Deus, θεός, Gott.
 Jezus Krystus / Iesus Christus, Ιησους
 χριστος, Ihesus Christus.
 Bůh a člověk / Deus & homo, θεός
 ἄνθρωπος, Gott vnd mensch.
 Osobnj sřednocenj / Personalis unio,
 adunario, ἐνωσις προσωπικῆ person
 liche veremigung. (Zeit.
 Trojice / Trinitas, τριάς, Dreyfaltig
 Stworēnj swěta / Creatio mundi, κο-
 σμοποιία, κτισις τῆ κόσμου, Erschaffung
 der welt.
 Nebe / Coelum, οὐρανός, Himmel.
 Člowěk / Homo, ἄνθρωπος, Mensch.
 Duse / Anima, ψυχή, vės, Seel.
 Obráz BŮji / Imago Dei, εἰκὼν θεοῦ,
 Ebenbild gottes.
 Tělo / Corpus, σῶμα, Leib.
 Muž / Mas, vir, ἄνθρωπος, Man.
 Žena / Mulier, Fœmina, θήλυ, Weib.
 Manželství / Coniugium, γάμος, Eh-
 standt.
 Wschynost / Magistratus, ἄρχη, Ober-
 feyt.
 Šaloba, našťánj / Accusatio, quere-
 la, κατηγορία, μέμψις, Klage / an-
 flag.
 Swátost / Sacramentum, μυστήριον,
 Sacrament, Göttlich wahrzeychen.
 Žnamenj aneb pečeti milosti / Signa

gratia, σφραγίς, Gnaden zeichen.
 Smlauwa / Fœdus, συνθήκη, concordia,
 Bund.
 Křest / Baptismus, βαπτισμός, Tauff.
 Šalibenj, sa syna přigetj / Adoptio, υιο-
 θεσία, Aufnehmung an Kindesstatt.
 Šlīb / Votum, ἐσχῆ, Gelübde.
 Wečere paně / Cœna Domini, δεῖπνον
 κυριακόν, Nachtmal Christi.
 Zšastj, poslednj wůle / Testamentum,
 διαθήκη, Testament / letzter will.
 Křádowě Cyrkewnj, Kofelnj / Cere-
 monia, θρησκεία, Kirchengepång.
 Špěw, zpěwání / Cantus, psalmus, ψαλ-
 μός, Gesang.
 Duchownj piseň / Hymnus, ὕμνος, Geist-
 lich lied.
 Včeni dětinšte, začátkowě včeni Křes-
 tianstěho / Carechismus, κατηχη-
 σμός, Kinder lehr.
 Šlawnyj práwod, gačo ženicha a newě
 sty do kostela / Pōpa, κοίτη, pracht
 als bey hochzeiten.
 Obecne modlitby, Žitanye, procesy
 po kostelich / Supplicatio, Suppli-
 catio ad puluinaria, προσευχή, Ge-
 mein gebet, process, Creutzgang.
 Šwěcenj / Initiatio, ἀπαρχή, Weib.
 Dobrodinj / Beneficium, ἰεργέτημα,
 Wolthat.
 Šaslauženj Krystowo / Meritum Chri-
 sti, εὐεργεσία τῆ χριστοῦ, Verdienst
 Christi.
 Početi, wřelenj Krystowo / Conceptio,
 συλλήψις, Empfengniß.
 Narodenj / Natiuitas, τόκος, γεννήσις, Ge-
 burt.

Oblezowání / Circuncisio, Περιτομή,
Beschneid. ng.

Divowé, záračowé / Miracula, Pro-
digia, Ζημεία, τέρατα, Wunderzeu-
chen.

Kříž a umídení / Crux, passio, Στα-
σπις, Kreuz vnd leiden.

Smrt / Mors, Θάνατος, Todt, sterben.

Žmrtwych wstání, wzkřísení / Resur-
rectio, ἀνάστασις, Auferstehung.

Na nebesa wstápení, Ascensus in cee-
lum, ἀνάστασις εἰς ὑψάρων, Himmels-
fahrt.

Časné štěstí, aneb dobré w swěte / Fe-
licitas, εὐτυχία, Zeitlich wolffahrt.

Bohatství, zboží / Diuitiae, opes, πλού-
τος, Reichthumb.

Něštěstí / Infelicitas, Ατυχία, δυσπρα-
ξία, Unglück.

Bída / Arumna, κατὰστροφία, Jammer.

Saužení, trápení / Miseria, afflictio,
θλίψις, πένθος, Arbeiteligkeit / Ehm-
merniß.

Chudoba, uauze / Paupertas, πτωχία, Ar-
mut.

Šdrawí / Sanitas, υγιεία, Gesundheit.

Dlouhý wěk, žiwot / Longæuitas, μα-
κροβίτης, Langs leben.

Nemoc, neduh / Morbus, Νόσος / Franců
heyt.

Protiwěnstwí, Saužení / Persecutio,
διωξις, Verfolgung.

Žich / Peccatum, ἀμαρτία, ἀνομία,
Sünd.

Žiadost / Concupiscentia, ἐπιθυμία,
Begierd, lust.

Škárnežewná žádost / Affectus vitiosus,

Πάθημα, φρόνημα τῆς σαρκός, Böser
lust.

Dědicný, přirozený hřích, dědicné po-
russení, nářazení lidštěho přirození /
Contagium peccati, Malum hæ-
reditarium quod peccatum origi-
nis seu peccatū originale uocant,
θαυμάσιον συγγενές, ἐπαφὴ τῆς ἀμαρ-
τίας, Erbsünd erbsucht.

Škutečný hřích / Delictum, (id uocant
Actuale peccatum) Παράπτωμα,
ἀμαρτία, Wirkliche Sünd.

Žich proti Duchu Swatému / Pecca-
tum in Spiritum sanctum, Ἀμαρτία
εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, Sünd in dem
heyligen Geist.

Neprawost / Crimen, uitium, Κακία,
Laster.

Žijstí / Peccator, Ἀματωτής, Sünder.

Šlost, neschlechmost / Malitia, Μοχθη-
ρία, Bosheit.

Šlostně neschlechtně / Nequam, Πονη-
ρός, Böswicht.

Kauhání proti Bohu / Convitium in
Deum, Blasphemia, Βλασφημία,
Gottslästung.

Kuhání / Contumeliosus in Deum,
Blasphemus, Βλασφημὸς, Gottsläst-
sterer.

Neschlechmost, neschlechetswí, lo-
trowský kus / Flagitium scelus. Πο-
νήρισμα, κακουργημα, Schelmenstück
Bubenstück.

Šanění, pohanění / Contumelia, ὕβρις,
λαϊδορία, Schmach.

Prchání, pomlawání / Calumnia,
ἀκαθολία, Lästung.

Sauda

CLASSIS II.

Saudná stolice Boží, Magestát, Tribunal Dei, Βίβρα Τῆθεῦ, Richterstuhl Gottes.
 Pšazenj, zatracenj, Condemnatio, Κατάκρισις, Verdammniß.
 Wylančenj, wyobcowánj/Excommunicatio, ἀποκρίσις, Bann.
 Šauffánj, šauffalstwj/Desperatio, Δυσωρία, Verzweiflung.
 Šalesný prorok / Falsus propheta, Pseudoπροφήτης, Falscher prophet.
 Smrt/ Mors. Θάνατος, Tod.
 Pohřeb/ Sepultura, Τάφισ, Begrábniß.
 Mrtwý, Tělo bez duše/ Funus, Κήδος, ἀψυχισ, Leich.
 Pohowáwanj přiwod, nesenj k hrobu/ Elatio, ἐκφορά, hinaustragung.
 Sláwa aneb míse za mrtvé pohřeb mrtwých/ Iusta, inferiæ, exequiæ,

CAPVT I.

Osie, κείρα, Seelmeß, Todten Begrábniß.
 Zásanj nad mrtwým / Pásanj pohřebnj/Concio funebris, Επιτάφιος λόγος, Leichpredig.
 Š mrtwých wstánj, wztříssenj mrtwých/ Resurrectio mortuorū, Ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, Auferstehung d todten.
 Škonánj světa/ Finis mundi, Τέλος τῆς κόσμου, End der welt.
 Poslednj den, poslednj soud/ Nouissimus dies, Vltimum iudicium Κρίσις ἢ τέλος αἰῶνα, d jüngste tag/ jüngst gericht.
 Šivot věčný / Vita æterna, Βίος, ζωὴ αἰώνιος, Das Ewig leben.
 Smrt, počuta věčná / Mors, pena æterna, Θάνατος, κήρασις αἰώνιος, Ewiger todt.

SECUNDA CLASSIS DE NATVRA.

DE NATVRA, EIVS EFFECTIBVS & rebus naturam in se habentibus.

CAPVT I.

Přirozenj, přirozená wlastnost a powaha/Natura, Φύσις, Natur, art oder angeborner weisß.
 Přirozený, což gest od přirozenj, aneb přirozené se děje/Naturalis, φυσικός, Natürlich, was von natur ist oder geschicht, artig, angeborn.
 Šnatj, přirozený běh / Motus, κίνησις, Bewegung, gang od lauff d natur.
 Moc newyhmutedlná, což býti musí a změníti se nemáje / Necelsitas, Ἀνάγκη, Notwendigkeit.
 Náhoda, přihoda / Calus, σύμπτωμα, Fall. (fähr.)
 Ššťěstj, Fortuna, Τύχη Glück, ungel
 Což se si. mo od sebe stává, sám od sebe/ Vltroneum, spontaneum quod ultro & á se ipso fit, αὐτίμα γιν, das von sich